

ВІДГУК

офіційного опонента д. мед. н., професора Дзюби Олександра Миколайовича на дисертаційну роботу, подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.15 – нервові хвороби Латохи Іллі Олександровича на тему «Ефективність надання медичної допомоги хворим з гострими порушеннями мозкового кровообігу, які не були госпіталізовані до профільного стаціонару».

Актуальність теми. Гостра церебро-васкулярна патологія та її найбільш поширена форма – мозковий інсульт (МІ) є однією з найактуальніших медико-соціальних проблем сучасності, оскільки посідає провідне місце у структурі захворюваності, інвалідизації та смертності населення більшості країн світу. В Україні протягом останніх років зафіксовано широку поширеність гострих порушень мозкового кровообігу (ГПМК) – близько 300 випадків на 100 тис. населення, значну летальність від МІ - 91,7 випадків. Дуже високим є показник рівня інвалідизації через рік після перенесеного ГПМК, що коливається від 76 до 85%. Саме цим пояснюється значна кількість наукових досліджень, присвячених вивченню факторів ризику ГПМК, організації медичної допомоги, особливостей клінічний перебігу різних типів МІ, особливо за наявності коморбідних станів та їх взаємовплив, лікування хворих з ГПМК.

Не винятком є і рецензована робота. Хоча принциповою різницею в ній є порушення питання відмов від госпіталізації хворих з МІ, що пояснюється не помилками в наданні медичної допомоги лікарями, а саме категоричними відмовами від лікування в умовах стаціонару хворими і їх родичами. Саме з цих позицій, коли лікарі первинної ланки мають чіткі настанови з ведення хворих з ГПМК і неможливістю їх виконання, що зумовлено об'єктивними причинами, робота покликана виявити і вирішити проблеми в організації медичної допомоги цим пацієнтам, лікувального

процесу хворим з ГПМК в умовах організованого домашнього стаціонару. Дуже актуальним є той факт, що робота, з огляду на реформування медичної допомоги населенню, присвячена саме первинній ланці охорони здоров'я і з практичної точки зору вирішує завдання надання допомоги хворим з МІ, які відмовились від госпіталізації, що полегшить виконання своїх обов'язків лікарям ЗПСЛ.

Дисертаційна робота є самостійною науково-дослідною роботою, що виконується на кафедрі сімейної медицини Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика «Ефективність надання медичної допомоги хворим з гострими порушеннями мозкового кровообігу, які не були госпіталізовані до профільного стаціонару», державний реєстраційний номер 0115U005663.

Мета дослідження. Оптимізація ведення хворих старших вікових груп з гострими порушеннями мозкового кровообігу при їх вимушеному лікуванні в організованому домашньому стаціонарі.

Завдання дослідження:

1. Дослідити частоту та причини вимушеного ведення хворих старших вікових груп з ГПМК в амбулаторних умовах на території обслуговування Чернігівської міської лікарні № 2.

2. Встановити особливості організації медичної допомоги хворим з ГПМК, які відмовилися від госпіталізації.

3. Дослідити перебіг мозкового інсульту, ступінь інвалідизації в осіб старших вікових груп при вимушеному лікуванні в організованому домашньому стаціонарі у порівнянні з госпіталізованими пацієнтами.

4. Встановити летальність при вимушеному веденні хворих з мозковим інсультом вдома у порівнянні з госпіталізованими пацієнтами.

5. Проаналізувати проведення первинної та вторинної профілактики ГПМК у хворих старших вікових груп лікарями загальної практики – сімейними лікарями та неврологами.

б. З'ясувати особливості лікувального процесу хворих старших вікових груп з ГПМК, які не були госпіталізованими.

Методи дослідження, що були використані при виконанні роботи у повній мірі відповідають меті та завданням:

- клінічні – загальноклінічне, клініконеврологічне обстеження із застосуванням спеціальних неврологічних тестів для об'єктивізації важкості ГПМК (індекс Бартела, шкала Ренкіна, шкала NIHSS);
- лабораторні – загальні аналізи крові та сечі, глюкоза крові, біохімічні дослідження (коагулограма, протеїнограма, загальний білірубін та його фракції, сечовина, креатинін, К, Na, Cl);
- нейровізуалізаційні та електрофізіологічні методи – комп'ютерна томографія або магнітно-резонансна томографія головного мозку, електрокардіографія;
- ретроспективний аналіз амбулаторних карток пацієнтів з МІ, які лікувались вдома;
- статистична обробка інформації з визначенням кореляційних зв'язків (Пірсона, Спірмена), параметричних (t-критерій Ст'юдента, тест ANOVA) та непараметричних (Манна-Уїтні, χ^2 критерій) методів.

Наукова новизна отриманих результатів.

Вперше вивчено причини та частоту ведення хворих з ГПМК в організованому домашньому стаціонарі на дільницях лікарів загальної практики - сімейних лікарів (ЗПСЛ) за участю неврологів на прикладі обласного центру (м. Чернігів).

Вперше досліджено ступінь інвалідизації хворих з МІ та залежності від оточуючих при лікуванні в організованому домашньому стаціонарі (за шкалою Ренкіна та індексу Бартел).

Вперше досліджено якість первинної та вторинної профілактики факторів ризику МІ у хворих, які відмовились від госпіталізації.

Вперше проаналізовано показники летальності при веденні хворих в

організованих домашніх стаціонарах у порівнянні із госпіталізованими пацієнтами.

Вперше проведено аналіз надання медичної допомоги хворим з ГПМК, які не були госпіталізовані.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у виявленні проблем у госпіталізації хворих з МІ, встановленні кількості та причин категоричних відмов від стаціонарного лікування.

На основі отриманих даних розроблено маршрутний лист таких пацієнтів, надано рекомендації щодо дій лікаря ЗПСЛ.

Результати дослідження впроваджено в лікувальний процес у поліклінічному відділенні Чернігівської міської лікарні №2 (ЧМЛ №2), у навчальний процес на кафедрах сімейної медицини, медицини невідкладних станів НМАПО імені П.Л. Шупика. За матеріалами роботи видано інформаційний лист, методичні рекомендації.

Автором особисто розроблено дизайн дослідження, виконані клінічні та параклінічні дослідження, проаналізовано і занесено до статистичного пакету отриманий первинний матеріал з подальшою статистичною обробкою інформації. Автором особисто виконано написання всіх розділів дисертації і наукових праць, отримання актів впровадження, проведено апробацію роботи на наукових конференціях.

За матеріалами роботи опубліковано 13 наукових праць, серед яких 4 статті у наукових фахових виданнях, з яких 1 огляд літератури, що рекомендовані ДАК України, 2 статті у зарубіжних виданнях, 5 тез доповідей в матеріалах науково-практичних конференцій, 1 інформаційний лист, 1 методичні рекомендації.

Дисертаційна робота викладена на 137 сторінках друкованого тексту, містить 31 таблицю, 9 малюнків і 1 додаток., що є достатнім об'ємом для кандидатської дисертації.

Дисертація має традиційну структуру, викладена українською мовою і складається із вступу, огляду літератури, матеріалів та методів, чотирьох розділів власних досліджень, розділу із аналізом одержаних результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатку.

Вступ до роботи висвітлює актуальність обраної теми, де пояснено, сформульовані мета та завдання дослідження, наукова новизна, внесок автора у виконанні роботи, апробація у науково-практичних конференціях.

Перший розділ «Сучасний стан проблеми організації, діагностики, перебігу, лікування гострих порушень мозкового кровообігу в поліклінічних умовах (огляд літератури)» складається з 3 підрозділів, що присвячені висвітленню сучасних поглядів на організацію медичної допомоги хворим з МІ, питанням діагностики та диференційної діагностики ГПМК з акцентами на первинну ланку охорони здоров'я, порушено питання профілактики і лікування хворих з МІ. Огляд літератури викладений на 16 сторінках і містить сучасні наукові дані щодо обраної теми дослідження. Список використаних джерел достатній за об'ємом і складається із 138 літературних джерел (69 – кирилицею і 69 – латиницею).

Розділ **«матеріал і методи дослідження»** складається із 2-х підрозділів. У підрозділі 2.1 у повній мірі надано загальну клінічну характеристику хворих в усіх групах дослідження. Підрозділ 2.2 містить інформацію про методи дослідження і статистичному обробку матеріалу. Результати проведеного дослідження базуються на аналізі достатньої кількості випадків – 246, з яких 78 хворих були оглянуті і лікувались під наглядом дисертанта.

Третій розділ «Ведення хворих з гострими порушеннями мозкового кровообігу в організованому домашньому стаціонарі, на прикладі обласного центру (м. Чернігів)» присвячено виявленню проблем в організації медичної допомоги хворим з МІ, починаючи від екстреної

медичної допомоги, закінчуючи вторинною ланкою надання медичної допомоги. Особливий акцент зроблено на хворих які відмовились від госпіталізації. Показано структуру відмов від госпіталізації, визначено часові проміжки від появи симптомів МІ та консультаціями спеціалістів екстреної, первинної та вторинної ланки медичної допомоги, досліджено затримки на різних етапах.

У четвертому розділі «Особливості перебігу мозкових інсультів при веденні їх вдома у порівнянні з госпіталізованими пацієнтами» представлено аналіз загального стану хворих, особливостей клінічної картини МІ в усіх групах порівняння. Проведено аналіз клінічної картини за даними неврологічних шкал (NIHSS, Ренкіна, Бартел) і виявлено, у домашньої групи пацієнтів кількість хворих з несприятливим прогнозом було більше, а догляд за пацієнтами в підгострий та ранній відновний періоди МІ виявився кращим, якщо брати до уваги саме хворих з вираженою функціональною залежністю (не здатних до самообслуговування).

П'ятий розділ «Профілактика факторів ризику мозкових інсультів, летальність хворих з гострими порушеннями мозкового кровообігу» присвячений аналізу факторів ризику МІ, виконання первинної та вторинної профілактики лікарями первинної ланки і неврологами стаціонару. Виявлено, що у дослідженні виявлено, що найбільш розповсюдженим поєднанням факторів ризику були наявність артеріальної гіпертензії та ішемічної хвороби серця, порушення ритму серця, наявність в анамнезі ГПМК. Встановлено, що на фоні наявності супутньої патології у хворих, високого ризику як первинних, так і повторних ГПМК, лікарями, до професійних обов'язків яких у першу чергу входить профілактика судинної патології, ця профілактика застосовується не в повній мірі. На чому у роботі зроблено акценти.

В шостому розділі «Особливості лікування хворих на мозкові інсульти в амбулаторних умовах» дисертантом проведено аналіз

лікувальних заходів пацієнтам з МІ, які лікувалися в організованому домашньому стаціонарі і госпіталізованими хворими. Варто звернути увагу, що поділ у групах здійснено відповідно до виходу уніфікованих клінічних протоколів з ведення хворих з ГПМК і проаналізовано саме дотримання цих протоколів.

У розділі «Аналіз, узагальнення і обговорення результатів дослідження» узагальнено отримані у дослідженні результати, проведено їх співставлення з літературними даними. Згідно отриманих даних надано відповіді на поставлені у дослідженні завдання.

Висновки сформульовано чітко, конкретно відповідно до завдань дослідження.

Автореферат відповідає змістові дисертаційної роботи.

Робота написана на високому науковому, теоретичному і практичному рівнях, викладена українською мовою, грамотно.

Зауваження до роботи:

1. Робота має дрібні орфографічні та стилістичні неточності.

Запитання для дискусії

1. Як Ви вважаєте, чи доцільним є внесення протипоказань до госпіталізації хворих з МІ в уніфіковані клінічні протоколи?

2. Чим в першу чергу зумовлена низька прихильність у призначенні статинотерапії лікарями ЗПСЛ (дільничними терапевтами)?

3. Якими засобами, на Вашу думку, можна підвищити виконання рекомендацій протоколів надання медичної допомоги лікарями первинної ланки?

Наведені зауваження та запитання не впливають на позитивний відгук дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації

Дисертаційна робота Латохи Іллі Олександровича на тему «Ефективність надання медичної допомоги хворим з гострими порушеннями мозкового кровообігу, які не були госпіталізовані до профільного стаціонару» за спеціальністю 14.01.15 – нервові хвороби є завершеною самостійною науковою роботою, в якій представлено аналіз актуальних науково-практичних завдань з покращення медичної допомоги хворим з гострими порушеннями мозкового кровообігу, які проходили лікування в організованому домашньому стаціонарі, запропоновано напрямки їх практичного вирішення, розроблено маршрутний лист пацієнтів.

Дисертаційна робота має велике науково-практичне значення, висвітлена у достатній кількості друкованих праць, статтях, на науково-практичних конференціях, впроваджена у лікувальний і педагогічний процес.

Дисертація виконана на достатньому клінічному матеріалі. Наукові результати статистично достовірні, висновки і рекомендації обґрунтовані.

Дисертація відповідає спеціальності: 14.01.15 - нервові хвороби і Постанові Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. «Про затвердження порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старших наукових співробітників», а її автор Латоха Ілля Олександрович повністю заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

**Професор кафедри неврології,
Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця,
д. мед. н., професор**

О. М. Дзюба